

בקר המשטרה בבית

(המשך מעמוד 4)

— טוביטוב, כל זה נכון, אך לפי האינטורמאציה שלי ממקור נאמן, הרי הדוד זאור כבר... למעלה ממ... איך אומרים זאת בלשון המשטרה? למעלה מן הגיל הקבוע. — ואיך זה הצלחת?

— איך זה הצלחתי! — פורץ הדוד זאור בצחוק — גם זה שוב אינו אלא חשבון פשוט בתכלית. אני בן ששים ושלוש, אך גרעתי מהן עשרים, נשארו ארבעים ושלוש, לא כן? שכן צריך לדעת אדוני העורך, תמיד צריך לדעת, מתי ואיפה להכחיש עשר-עשרים שנה בארץ הקודש. כשביקשתי בשעתו דמי פנסיה מאת האגודה הלאומית של לוחמי התזית היהודים, אמרתי שבעים שנה, שיראו כמה שישש אני. הכל חשבון פשוט. צריך לדעת חשבון בהימולת החיים.

אני מנהמם, מכעעך, נע אילך ואילך על הכסא הרעוע, כאלו מחפש אני דברמה על הרצפה, מה שארצה נפל ולא יהיה עוד, שיטאטאו אותו עם הנבל ביחד.

— אגב, הגיל לגמרי לא חשוב, אדוני העורך — פוקח הדוד זאור את עיניו — העיקר הוא רגש-התובה. צריך לשמור על הסדר? תמיד היה זה עקרוני בחיים! האורח ישן לו שנת מנוחה במיטתו כשיועד, ששומרי חיו ורכשו הם אנשים בעלי אופי כמוני, המעפיל עמנואל זאור!

הוא מלטף ומחליק את שפמו איך לך זאילך, ומצטרף בעיניו בערמה, אתר מתכופף אלי ואומר:

— אדוני העורך, היש לך מכירים במשטרה שלנו פה? גחוצה לי קצת פרוטקציה. אצל ראש המשטרה בעצמו. אדוני העורך מכיר אותי?

— את ראש המשטרה? — הבלטתי את חזי ברביכבוד — איך לעזאזל אינני מכיר את ראש המשטרה! מובן, שאני מכיר אותו!

הדוד זאור קופץ ממקומו, חובט על שכימו ומצטרף בתרועת-ששון:

— הו, ימח שמי שמים! אם כן הרי זה מצוין! משום שבו תלויה ההעברה שלי!

— העברה? לאן אתה רוצה להי עבר הדוד זאור! אולי לטרנסאלחא-ניה?

— נא לא להתלוצץ אדוני העורך.

רוצה אני להיעבר לעתליט, למחנה האני גלי, במקום שהחזיקו אותנו שמונה עשרה חודש כבלתי-לגאלי. רוצה אני לעמוד שם על המשמר על יד השער, מחוץ לגדר-התיל. האינך זוכר, מה עשו לי השוטרים שם בפנים? כמה שוטרים שהיו שם, כולם טלטלו אותי, רק אותי. לטאטאו את החצר — אותי, לצבצב את הצרפי — אותי, לחטוב עצים — אותי, לקלוף תפוחים — אותי, לנכש את הגן — אותי, לכבס בגדים — אותי! לשם אני מתגעגע עכשיו. בזמן האחרון יושבים שם במחנה אדונים חשוכים, אותם משלחו אלינו תמיד שליחים להגיד לנו: סבל-נותי, סבלנותי, סבלנות! ואתה עמנואל זאור, סתום את פיך! יד לפה! — אם כן, כעת עמנואל זאור יהיה השורטר במשמר עטלית והוא ידע את חובתו! "אדוני האקסלנץ מיניסטר לענייני חוץ מר שרתוק! חת, שתיים! אל המטבח, לרחוץ את הדוד!" מבין, אדוני העורך?

רציתי להגיב על דברי הדוד זאור בסגנון שוטרי-סרזיאני, כשנכנס סוכן הבית שלנו הזר, כדי להתחקות על תוצאות הביקור.

כשראיתי אותו — קפצתי ממקומי ונפלתי על צוואר הדוד זאור, הבקתי ונשקתי באהבה ותיקה.

— הכל יהיה בסדר מיסטר זאור! — אמרתי — אני ערב לך בעד ההעברה. ידני ותיק כזה, כמו ראש המשטרה — אין בקשה שלא ימלאנה לי בשמחה רבה! וביחוד בקשה פעור טה שכנו. למותר לך להסתייג עמך אלי בפעם הרביעית, מיותר בהחלט.

שוב תבקתי את הדוד זאור ואחר כך ליחיתי אותו החוצה. זאת לי הפעם הראשונה בחיי, שאני מלווה את השורטר.

— מה זה היה? — שאלה אשתי כשחזרתי, מובן, בהונגאריה.

— מה היה? — עניתי גם אני בהונגאריה — הכל אינו אלא חשבון פשוט בתכלית. יראהנא סוכן-בית כזה, איזה יחסים ביני לבין המשטרה. יחסי גשיקה! סוף-סוף אסור לו לאדם להי בהל משוטרי הגון וישר לב! איפה אנחנו, באמריקאציה? מתפלטים?! בביתנו אנחנו פה! נא למוזג כוס קוניאק לשנינו! בבקשה!

— לחיים אדון צובילפוטער! לחייים! לחיי סוכן-הבית שלנו!

— לחיים!...! אאאה!...! אראק טוב!...! רציתי רק להגיד, שכל בסדר. לא תהיה העלאה בשכר-דירה... בראודי טוב מאוד!...! לחיים!...!

המפתח להצלחה

(המשך מעמוד 5)

מסוגל. חסרון גוסף לי, וחושבני שהוא גרוע מקודמו: אינו חבר מפלגה, לא השלטת ואף לא זו של האופוזיציה. יכול אני להציע רק את ידיעותי, נסיוני ואת כושר עבודתי — אך כל זה אינו מספיק ומספק כאן, ולפעמים מיותר, ולעתים קרובות אף לא רצוין... הבינותי יפה את כוונת דבריו, רק מוזר היה הדבר בעיני שכל כך מהר, תוך ימים ספורים כבר הבחינו האורחים הנכבדים בנעשה. תפסו מיד שהי שכלתם, עצמאות הבטוי וכושר ההשפעה אינם משמשים כהמלצה טובה.

ואמנם זהו המצב בארצנו. לכשלוך תמידיו נזון האדם החור שב את מחשבותיו הוא, והמעיו להחיד דרך את השקפותיו בקרב ההמונים. גיד מכתובים חיצו החברה השלטת. אין כלל בקוש אחר אנשים מדריכים ומלמדים, אלא הפוכו של דבר, רצוים אלה מבינו הנוטים לקבל הוראות מגבוה. סתם רובוט העושה את המוטל עליו בציטטות של "ילד טוב". ירדתי לסוף דעתם של ידידי, הסופרים והעיתונאים שקנו את עולמם ביצירותיהם. ידועים הם ואהובים הם בארצות מגוריהם בגור לה, ועתה גם אצלנו, בישראל, ידועים — מפני שאין מכירים אותם יתר על המידה, אהובים — כי מרוחקים הם.

אהבת המולדת קרובה ללב כל יהודי ואין הוא נוטה לוותר עליה בנקל ולמחותה. אך אדם קרוב אצל עצמו, והי שחמא ההחלטה להשאיר בארץ תביא לידו חסול היחס והתנאים הגורמים בהם הוא נמצא עתה, והאדהדת חלף בקנאה (כי אין איש אצלנו הרור זה שיקמו לו מתחרה) והיחס האדיב וההוגן יעלם כאילו ולא היה. ומי רור צה לוותר על קבלות הפנים הנאות ועל בנקטים מפוראים? ועל כל הטוב והיפה הנעים והחשוב, האהוב והלבבי?

יפה היחס ישפיע ללא ספק על כח פעולותיו והיקף יצירתו. עובדות אלה ללא ספק משהים את ההחלטה על השתקעות בארץ ואולי אף מבטלים אותה. כל יצור אנושי, ולא דוק אמן, הינו רגיש ועשוי להפגע, ואף להפגע קשות כשהוא נפגש ביחס גס. אנו החיים בארץ זמן רב פחות או יותר, הסתגלנו כבר לתנאים כאן, התאקלמנו, עורנו נתעבה במשך הזמן ואין אנו חשים בכל פגיעה בכבודנו ובמעמדנו. פגיעות אלה הפכו לחוק הטבע ואנו שותקים. כי מכריחים אותנו להבליג ולשתוק. דרך ארץ ויחס אנושי הם מחוץ לסדר היום אצלנו. יש פה שנוי ערכין משונה. פעמים אין אנו חשים מה קטן האדם לעומת המשטרה שהוא תופש. דוגמאות לדבר יש לרוב.

יהרהר רגע תושב הארץ ויפנה תשומת לבו ליחס שרוכשים לאדם שהיה פעם שר. וראה כיצד פגה דהת ענינות מסביב אותו אדם, והן בממשל-תנו הזמנית שימש כשר ועמדתו היתה מכובדת ביותר. עתה נשכח ועקבותיו לא נודעו, וכי מה טעם להתעניין בו ולהעריכו. והוא הן חדל להיות שר וחזר רק למשרתו הקודמת. ואם גם הדבר נעשה מרצונו הטוב או בהתאם לתכסיס פוליטי של מפלגתו, הוא פסק לשמש נושא מענין, כי בעזוב האיש את משרתו לא כדאי יותר להתחנף, להחזות קידה. כי אין לצפות לשכר. ולכן לא כדאי הכבוד. הוא נשכח ועתה רק יורשו רוכב על הסוס, כי בידיו המושכות.

גורל דומה לזה הוא גורלם של מפקדי צבא שונים ששמותיהם היו פעם לאגדה ולסמל בפני כלנו. נדחו — ואין הם קיימים יותר. המוסד היחידי שמתפל בהם עדיין הוא — הצנוורה, בשעה שמעלים אי-פעם את העבר על דפי העתון... לא כדאי לספל בחללים ציבוריים. נבחון ונזכר מה רב מספרם של

אלה מבין הסקידים הישרים וההגונים שתפשו לפני הכון המדינה משרות אחראיות וחשובות למדי ועתה זכרם נשכח מט והולך. לא עמדו להם לא השכלתם, לא העמל הרב שהשקיעו, ולא שנות הנסיון הפורחות. הם הורחקו ולא פירנו מקומותיהם למתאימים יותר, — אלא למיוחסים יותר. בכברה המסלגית נוספו גם הם וכפי הנראה לא נשכחו ב"סולת".

כן, ידידי, המפלגותיות היא הקובעת במדינתנו, וביחוד המפלגה, שבידיה הגה השלטון. לא מעט תמצאו "מיוחסים" ששפכו הפורחות. הם קיטון של שיקוי צים על אותם הרעיונות הנשגבים, בהן דוגלת אותה המפלגה. עתה הם מסודרים במשרות שמנות וחשובות. לרגע קט תשתוממו, אך פתרון החידה יתברר מיד. הם רק החליפו את הסוס וכבר נפתחו בפניהם שערי המלכות וזה מובן. כל זמן שחשבו ואחזו בנשך הבקורת — לא היו רצויים; עתה כשהחזירו את החרב לנדנה ומלאו את פיהם מימ, הם הפכו לאידיאליים ממש. כי החשוב הוא הכניעה למרות, לכה, לשלטון. ועתה משהפכו עורם וכוחתים הם ומפרסמים ברוח המרחפת מלמעלה ונוראים ומרצים כחקלטיס מכוון, — הרי מעמדם נכון, וזה משתלם.

כן, רצון טוב, כושר וידיעה אינם קובעים בחיינו היומיומיים, אלא המפתח המפלגתי. הוא היכול להפוך עולמות, לפתוח ולגועל שערים ולקבוע גורלו של אדם. לכן כה קשה במדינתנו הצעירה לאדם הכנה עם עצמו, הרוצה להיות עצמאי במחשבותיו ובחירותיו ולחיות חיים בלתי משוחדים. אדם שמתנגד שהשוט, — ששמו פרנסה, — יקבע את צעדיו וידירכיהו. וכאן נשאלת השאלה הכאובה, אך שאלה התובעת תשובה ופתרון:

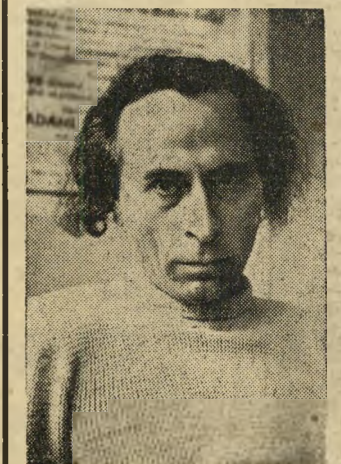
"כמה העם שהיו יכולים להיות לעור למדינה, מופקדים לגורלם ואינם נקלטים? וכשאין מלקטים אותם ומי כוונים את יכולתם וכושרם לבנין ויצירה לטובת הכלל, הופכים אנשים כשרוניים ומסורים אלה במרוצת הדין, למעמסה על הציבור. הדחיפה להתפרנס משליכם לחיך כל עבודה בלתי פורה, נאחזים הם בכל מיני "מעקלע-ריין" ו"לופטגעשעפטן" ומכבידים על ידי כך על בנין המולדה, על כושר קליטתה, על מאון התקציב. במקום להיהפך לעמודי התווך של המדינה, יורדים הם כנגד רצונם ממש, למכרסמים את עצמאותה.

כאן עלי לנקוב בסיבה העיקרית לביוון משקנו:

הפחד בפני ההתחרות. כי לא רק שאין שמים לב למוכשר, אלא במקרים רבים אפילו אין רוצים בו, אין מעוניינים בקיומו. כי הוא הופך לטכנה גרוד לה למסורת הביורוקרטית. כמה אני שים מבין הותקים והעולים כאחד מועסקים (אם הם מועסקים) בעבודות שחורות, שאינן יורשות הכשרה מקצועית, ולא דוקא באותה העבודה שהוא יכול ואף ראוי למלאותה. ושוב אין הדבר סוד כמס. האדם המנהל משרד או עסק מסויים אינו נוטה לקבל מועמד לעבודה, שכשרונותיו עולים על שלו, שכושר עבודתו ופריונו עלול לסכן את מעמדו. האדונים שבידיהם ההכרעה אינם מעוניינים באנשים פקי חיים וכשרוניים. אדונים נכבדים אלה חושבים שמשרתם היא "טאבו", שאין לערער את יסודותיה. הפקיד, המנהל, הרופא, הסופר והעיתונאי צדיקים, אם ברצונם להתקבל למשרה, — להיית סתם בורג במכונה, בורג שכל מב-רג יכול להשתמש בו, להכניסו, להוריצאו ולשנות את מקומו באין מפריע. ותו לא. כל זעקה לעצמאות — פשע היא; כל רצון ליצירה — מיותרת. כל אדם, המגלה מחשבה משלו, — רגלו נחנקת. גורלו נחרץ.

הזהו יעודנו? האם, שיטות עבר דה" אלה נאות לעם לוחם ומתק-

"הביתה" הערבת על אטיין רקרו:

גורדון קרייג:
סוף קם בתיאטרון יוצר אשר צמח מתוך התיאטרון הרביעי במסעות על פני אירופה, בקרתי ערים רבות בהולנד, בגרמניה, ברוסיה, באיטליה, באנגליה וסקוטלנד, אך עד היום לא ראיתי דבר שישווה לנסיון זה. לעומת עבודתו של דקרו נראות להקות האופרה ושאר להקות אירופה המפוראות — כשחוק.
ז'אן לואי בארו:
התמסרתי לפנטומימה מראשית דרכי באיטליה של שרל דולן, שבו עבדתי בהדרכתו של אטיין דקרו. דקרו אינו חדל מעולם מלשכלל את עצמו. דקרו ימצא בי תלמיד הנאמן לרבו, אם כי חיי, במדה שהם נתונים ל"קומדי פרנסי" ולקולנוע, אינם מאפשרים לי להתמסר כולו, כמוהו, לפנטומימה.
גאספון באטי:
דקרו יכול ללמד חתקנים רבים את אשר הוא עצמו יודע כה יפה: אין די ביצירת יחסים יפים. אדם חייב לעבור מיחס אחד למשנהו על ידי שורה של תנועות יפות.